

Pregó de la Fira del Llibre Vell – Figueres, 2015

Il·lustríssima senyora alcaldessa, autoritats, ciutadans de Figueres, amics, convidats, companys, coneguts, saludats, visitants, passavolants, turistes, dilectes ciutadans del món i del rodal, benvinguts.

La fira del llibre vell que se celebra cada any amb motiu de les Fires i Festes de la Santa Creu de Figueres és un dels esdeveniments culturals més importants, necessaris i insubstituïbles d'aquesta ciutat i diria que de molt més enllà. I ho és perquè a la fira del llibre vell s'hi ve a buscar cultura, i no pas confitura: no cal que els assistents hi vinguin encorbatats, ni refistolats, ni que estrenin vestits glamurosos, ni que s'hi facin selfies -amb stick o sense-, ni que despleguin somriures enllaunats en el photocall. No hi ha decorats, ni focus, ni entrevistes, ni vestits de nit, ni paparazzi. Perquè el que succeeix a la fira del llibre vell de Figueres no és gens espectacular. Senzillament, hi ha tot de gent que camina molt a poc a poc, més aviat de costat, més aviat en silenci, vinclant el coll ara cap a la dreta ara cap a l'esquerra per aconseguir llegir els títols estampats en els lloms dels llibres que els venedors han col·locat tan bé com han sabut, i en saben molt. Tota aquesta gent que ve a la fira no ha reservat entrada, ni ha hagut de passar pel servicaixa, ni se sent atreta per cap de les circumstàncies ornamentals ni pels simulacres de tot ordre que ens hem acostumat a associar amb la *cultura*, però que més aviat hauríem de considerar *espectacle*. Tota aquesta gent que vénen a mirar llibres vells no són aquí pel fetitxisme d'adquirir i consumir un article nou de trinca, com aquell que va a una franquícia italiana o gallega, i en surt amb una bossa de colors vius i la targeta de crèdit estovada. No: aquesta gent que vénen són els antics, heroics i gloriosos lectors en estat pur, que no es neguen a compartir lectures amb altres mirades, amb altres ciutadans del món i del rodal que ja han transitat per aquest llibre que han comprat o que estan a punt de comprar, i potser aquests altres ciutadans que han posseït aquest mateix llibre i que potser ara són lluny, o enterrats en algun racó del món o del rodal, l'han arrugat, o subratllat, o guixat al marge, perquè un llibre és com el piano que apareix en aquella pel·lícula que molts vam veure amb el títol grotesc de *Cuando ruge la marabunta*. Recordem-la, sisplau. Hi apareix una dona, Eleanor Parker, que es casa amb un home a qui no coneix, Charlton Heston, que resulta que viu a l'Amazònia. Tan bon punt la dona arriba a l'Amazònia, el marit descobreix que ella ja havia estat casada i això el molesta molt i l'hi retreu a ella

d'una manera virulenta, perquè ell ho vol estrenar tot, igual com va voler estrenar el piano de la sala, que també ha vingut de molt lluny, li diu, i que no ha estat tocat mai per ningú. Llavors ella s'hi asseu, i toca uns acords i li diu a Charlton Heston que els pianos sonen més bé si algú els ha tocat abans. I això és el que a vegades passa amb els llibres: que de nou en nou desafinen.

El més important de la fira del llibre vell de Figueres és el que passa a l'interior de les ments dels lectors, que com totes les ments són meravelloses, i potser les seves ho són més que les dels altres, perquè es nodreixen amb els aliments que els proporcionen els llibres, que són aliments de qualitat, sobretot els llibres vells, que no caduquen, ans al contrari. Els lectors que passegen per aquí en dies com avui fan descobertes de gran intensitat intel·lectual, i no és broma, ja que a la seva ment hi tenen lloc explosions de coneixement i reestructuracions de sinapsis que passen desapercebudes per les persones que tenen al voltant, entre altres raons perquè aquestes persones del voltant també s'estan nodrint i redefinint sinapsis, i és una mica groller, i fins i tot obscè, observar una altra persona quan està menjant.

Perquè un llibre t'alimenti, no cal ni que el llegeixis. Caminant a poc a poc per la fira del llibre vell i girant el cap ara a la dreta ara a l'esquerra s'aprèn molt sobre editorials que ja no existeixen, sobre col·leccions extintes, sobre llibres exhaurits, descatalogats, trinxats, sobre escriptors i traductors traspassats... Potser no van plantar cap arbre ni van fer cap criatura, aquests escriptors i traductors traspassats, però ens han deixat una mostra del que eren, del que pensaven o del que imaginaven, i aquí, avui, els ho tenim en compte, els recordem, els saludem, els vivifiquem, de fet els ressuscitem quan els tornem a llegir, de vegades en edicions que ja no es troben a les llibreries, i per tant, en una vida després de la vida després de la vida.

Els lectors congregats a la fira del llibre vell de Figueres, als quals ja es veu que està dedicat aquest pregó, i també als venedors, és clar, sense els quals aquesta fira no existiria, són com els llibres: una espècie en perill, si no d'extinció, potser de marginació, tot i que la majoria sembla que se senten a gust en aquestes parades despullades d'artifici, sense aparadors astutament il·luminats, ni músiques enganxifoses, ni dependents llepats i uniformats als quals tant els fa vendre *Les cinquanta ombres de Grey* com *El retrat de Dorian Gray*. No: els venedors de llibres vells són lectors, se'ls reconeix de seguida pel respecte amb què tracten els llibres, i a vegades sembla que els reca desprendre-se'n d'algun, i sempre he pensat

que més que a vendre llibres vénen a veure'ns, als lectors, a donar fe i a celebrar que encara existim, i a donar-nos una bona raó per trobar-nos tots plegats i a fer-nos una mica més savis i una mica més feliços.

Al contrari d'altres esdeveniments anomenats *culturals*, a la fira del llibre vell de Figueres l'important no és qui tens al costat, de què treballa, de quin partit és, de qui és amic, com et pot donar un cop de mà, sinó quins llibres tens al davant, i sobretot que si trobes alguna ganga que no se t'avanci ningú, que aquest home del bigoti que tens a la vora té tot l'aspecte de voler-se'l endur. Els lectors d'aquesta fira en saben un niu, de llibres: els fullegen, els oloren, escolten la fressa de les pàgines quan corren, els miren el preu, la coberta, les solapes, les guardes, el cosit, el llom, el peu, els nervis, la tripa, totes aquestes parts que els fan tan humans, i després els tornen a fullejar, els deixen mig amagats a la parada per si hi volen tornar, i efectivament hi tornen, i si el llibre encara hi és el tornen a obrir, miren el preu, el tornen a olorar, i llavors salta un nuvolet de pols i mentre esternuden s'imaginem el moment en què l'últim lector el va obrir, a finals dels anys setanta, en un entresòl il·luminat per una bombeta de quaranta watts, a Barcelona, al costat de la plaça Gal·la Placídia...

A la fira del llibre vell sempre és possible trobar-hi gent nova, però n'hi ha uns quants que sempre som els mateixos. És el dia de l'any que sempre ens veiem, a vegades l'únic dia de l'any que ens veiem: el filòleg d'Avinyonet que busca llibres vells de retòrica, el periodista de Girona que col·lecciona dietaris i va fent viatges al cotxe perquè li pesen massa per portar-los tots a la mà, el fotògraf de Lladó que s'emporta llibres de sants, l'escriptor de Figueres que busca llibres de fantasia pulp, el dissenyador gràfic que remena llibres de tipografies vintage, el biòleg que busca llibres d'aforismes, el professor d'institut de cara rubicunda, l'escriptora de contes que acaba de guanyar un premi important, el tintinià, el modernista, l'amic que fa trenta anys que no veiem, el veí que coneixem de vista, la botiguera de la cantonada. Malauradament, ja no coincidirem amb Agustí Vehí, a qui recordo fa uns quants anys a la Rambla, amb l'uniforme de gala de la Policia Local, mirant amb recança els llibres que no podia remenar perquè estava de servei.

Hi ha altres personatges que no fallen mai en un dia com avui: sempre hi ha una senyora que demana parada per parada si tenen *La Regenta*, i una altra, o potser la mateixa, que sol·licita amb insistència el *Cant espiritual* de Joan Maragall, i també el jove que busca un llibre de Truman Capote però no en recorda el títol, o

uns poemes amorosos de Cavafis, i el prejubilat que s'interessa pels tractats d'horticultura o per una biografia de Napoleó. I, tanmateix, la fira del llibre vell està concebuda per trobar, no pas per buscar. Tinc la convicció que l'ideal és venir-hi amb el cap buit, l'esperit obert, la ment desproveïda d'expectatives. Som conscients que hi trobarem algun llibre, no sabem quin, però ho endevinarem quan el veurem, perquè serà com si ens en enamoréssim: trobarem el volum que ens estava esperant sense que nosaltres ho sabéssim, i potser altres anys hi hem passat pel costat, potser l'hem vist i no l'hem obert perquè no estàvem preparats, o ell no estava preparat, però aquest any sí, aquest és el nostre any, i tan bon punt l'agafem tenim la certesa que és el llibre que avui hem vingut a conèixer, i ens el volem emportar a casa i tenir-lo sempre a prop, i li farem un lloc d'honor a la lleixa dels llibres preferits, i ens acompanyarà la resta de la nostra vida encara que ens canviem de casa perquè no ens en voldrem separar mai.

En una primera fase, quan érem joves, compràvem llibres vells de pàgines esgrogueïdes i cos de lletra diminut d'autors que ens sonaven. En una segona fase, quan vam decidir que deixàvem de ser joves, vam començar a mirar-nos-hi més. Ja no compràvem tants llibres, i els que compràvem eren en general més cars i sobretot més ben triats perquè endevinàvem que ja no tindríem temps de llegir tots els que ens agradaven. Finalment, en una tercera fase, que és l'actual, comprem llibres que ja sabem que potser no llegirem: els comprem per plaer, per militància, per tenir-los, perquè sí, per si un cas, perquè en el fons pensem que encara trobarem temps per anar llegint tots aquests llibres que no ens podem estar de comprar.

Hi ha un moment dolç, a la fira del llibre vell, quan considerem que ja hem voltat prou, perquè hem fet dues o tres rondes a totes les parades que ens fan el pes, o perquè ja s'acosta l'hora d'anar a dinar, i finalment ens asseiem amb els amics i ens ensenyem els llibres que hem comprat. Fa una estona, aquests amics eren rivals, potser ens podien arravatar el llibre que havíem clissat, però ara la cacera és acabada, i traïem els llibres que duem al sarró, i mentre xarrupem una canya o roseguem una patata fregida pensem que hem triat prou bé, tot i que encara ens ha passat per ull algun llibre que hauríem de tenir nosaltres, i ens fa una mica de ràbia que el tingui algú altre, tot i que preferim que el tingui ell, perquè és un amic, i l'any que ve mirarem de venir abans, ben bé quan obrin les parades, i farem una bona batuda, i ara ja tenim ganes de tornar a casa i obrir aquells llibres que encara

no coneixem gaire, i olorar-los i tocar-los sense ningú al davant, en la intimitat de la nostra butaca i el nostre silenci.

Il·lustríssima senyora alcaldessa, autoritats, ciutadans de Figueres, amics, convidats, companys, coneguts, saludats, visitants, passavolants, turistes, dilectes ciutadans del món i del rodal, ja vaig acabant el pregó, de manera que després d'aquesta treva podrem continuar remenant llibres, que, no ens enganyem, és el que hem vingut a fer.

La cultura, benvolguts lectors, és invisible, és interior, és intensa. Avui, aquí, la cultura s'oculta darrere, o dins, d'un llibre vell, potser rebregat. La cultura és una noia que porta a la mà la paperina de plàstic d'un supermercat on va introduint les millors novel·les de la història a preus rebentats. La cultura és un nen que s'endú cap a casa un còmic d'*Els Quatre Fantàstics*. La cultura és aquella senyora que va preguntant per *La Regenta*. Un dia a l'any, a la fira del llibre vell de Figueres, la cultura venç el seu antic aliat, que un dia se li va girar en contra i la va deixar malmesa. Avui, la cultura derrota l'espectacle. El derrota amb elegància, amb classe, però també amb contundència. Leonard Cohen diu en una cançó que és lleig però que té la música. Nosaltres, desemganyem-nos, no som espectaculars, però tenim la cultura, o si més no en tenim tastets. Avui és el dia de la cultura, i no de la confitura. Visca el llibre vell.